

REGIONAL DECENTRALIZATION IN CENTRAL AND EASTERN EUROPE PÉCSI POLITIKAI TANULMÁNYOK IV.

*Szerk.: Pálné Kovács Ilona
(Pécsi Tudományegyetem, Pécs, 2007, 193 o.)*

SUTUS LÁSZLÓ

A PTE BTK Politikai Tanulmányok Tanszéke által gondozott Pécsi Politikai Tanulmányok sorozat 2007-ben megjelent negyedik kötete a 2006. május 15–16. között, „Regionális decentralizáció Közép-Kelet-Európában” címmel, Pécsen megrendezett nemzetközi konferencián elhangzott előadásokat tartalmazza.

A számos magyar és külföldi előadó között megtalálhatjuk a kelet-európai fejlődés és a regionalizmus témájának neves kutatóit és a Pécsi Tudományegyetem Interdiszciplináris Doktori iskola hallgatóit is, demonstrálva a tanszék törekvését, hogy doktoranduszai számára segítséget nyújt a nemzetközi tudományos életben való megjelenéshez.

A konferencia témaválasztásának aktualitása nem szorul különösebb bizonyításra, s az sem, hogy miért éppen ilyen témában rendeztek konferenciát Pécsen, „a regionális tudományok magyar fővárosában”, hiszen a szakmai közvélemény szemében az MTA RKK mellett a PTE különböző karain zajló oktatási és kutatási programok révén a regionalizmus, a területi decentralizáció kutatása jórészt Pécshez kötődik.

A konferencia központi kérdésköre a nyugat-európai minták közép- és kelet-európai adaptációjának sikeressége illetve sikertelensége, a hatalom területi felosztása, a decentralizáció, regionalizmus problematikájának vizsgálata volt elsősorban politikatudományi megközelítésben.

A plenáris ülésen előadók (Hajdú Zoltán, James W. Scott, Pavel Ptacek, Stefan Rehak, Iwona Sagan, Ivan Koprivic, Veress Emőd, Pálné Kovács Ilona) vizsgálódásának középpontjában a korábbi szocialista rendszer megszűnése utáni rendszerátalakulások és az új fejlődési pályára álló kelet-európai régió országaiban végrehajtott regionális reformok részletes vizsgálata állt. A szekcióülések előadói (Schmidt Andrea, Nagy Gábor Dániel, Gál Zoltán, Koller Inez) ugyancsak a regionális átalakulás egy-egy szeletét vizsgálták (regionális identitás, fejlesztéspolitika, innováció, kisebbségi érdekek).

Az előadásokból kiderült, hogy a nemzeti sajátosságok érvényesülése ellenére számtalan közös vonás jellemzi a régióban végrehajtott reformokat. A szocialista rendszerek összeomlása új szociális, társadalmi és politikai mikro- és makrokörnyezet kialakulását eredményezte. A legtöbb közép-kelet-európai országban központi kérdéssé vált a stabil kormányzati rendszerek kiépítése és fenntartása.

Az Európai Unió nem tudott felmutatni olyan stratégiát, amely segítette volna a nyugati minták átvételét, a regionális, lokális struktúrák összeillesztését. Ahogy több szerző tanulmányából is kiderült, a rendszerváltások utáni közép-kelet-európai fejlődés nem más, mint egyfajta ad hoc jellegű nyugati mintakövetés, melyet az adott ország sajátos berendezkedéséhez, politikai kultúrájához próbáltak igazítani többkevesebb sikerrel. Többnyire azonban nem volt organikus a fejlődés, nem épült ki szervesen összeilleszkedő és egymásra épülő struktúra, mely szilárd alapját képezhetné egy erős politikai berendezkedésnek. Rétegzett fejlődés folyamatának, az egyes történelmi időszakok utáni törések és cezúrák torz és sebtében felépített rendszerének lehetünk csak tanúi, melyben az éppen aktuális politikai elit és az egész társadalom próbál egyensúlyozni régi tradíciók és új, európai kihívások között.

Több szerző is felhívta a figyelmet arra, hogy az országonként eltérő fejlődési szakaszok problémákat, torzulásokat okoznak a regionalizációs és decentralizációs modellekben. Néhány esetben bár sikerült megteremteni a regionális struktúrákat (például Lengyelországban), de a kiépülő új intézmények nem rendelkeznek sem megfelelő eszközrendszerrel, sem pedig döntési potenciállal, ahhoz, hogy betöltsék valódi szerepüket. A vizsgált országok többsége előtt azonban még jelentős feladatok állnak még a struktúra átalakítását illetően is.

A kötetet olvasva azonban az olvasó számára egyértelművé válik, hogy a közép-kelet-európai országok még csak az elején tartanak egy hosszú folyamatnak, mely elvezethet egy decentralizáltabb kormányzási rendszer kiépüléséhez. Annyi bizonyosnak tűnik, hogy az Európai Unió erőteljes befolyása a regionalizációra mára lényegesen gyengült, az előadók jelezték a csatlakozás után kiépített uniós támogatási intézményrendszer erős centralizáltsága miatti csalódottságot.

Ennek ellenére a kezdeti nehézségeket és problémákat nem a sikertelenség és kudarc ostorozható negatív példájának kell tekintenünk, hanem a jövő fejlődését elősegítő lépcsőfokoknak, melyek hosszú távon új és erős alapokat emelhetnek a régi, torzult struktúrák helyén. A közép-kelet-európai régió a regionalizmus vonatkozásában új szakaszba lépett, ahol már elsősorban nem a külsődleges nyomás és elvárások, hanem a hatékonysági és versenyképességi, modernizációs követelmények mentén szükséges a közigazgatás területi átalakítása, amely azonban soha nem szakadhat el az adott politikai, hatalmi felépítés demokratikus szempontjaitól sem. A tanulmánykötet kiváló példája a komplex megközelítés szükségességének.